

VÁTI

Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

Vidék Akadémia a vidék jövőjéért

2012. október 16-18., Mezőtúr

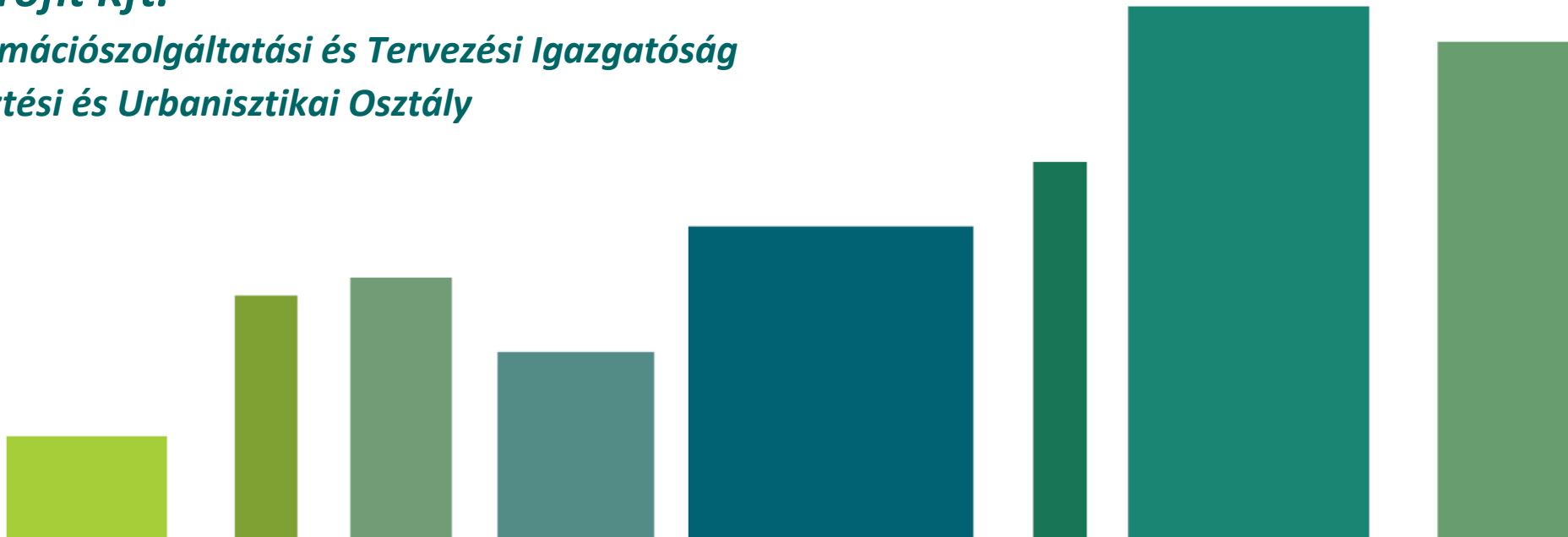
Közösségi tervezés

Sain Máttyás

VÁTI Nonprofit Kft.

Területi Információszolgáltatási és Tervezési Igazgatóság

Területfejlesztési és Urbanisztikai Osztály

Szinonímák

Helyi érintettek részvételén/bevonásán alapuló...

Részvételi...

Közösségi (alapú) ...

Társadalmi...

Participatív...

...helyzetfeltárás/tervezés/fejlesztés/kutatás

Külső tervező, majd „társadalmasítás”

- Az elkészült terveket (terv-vázlatokat) véleményezésre bemutatjuk az érintetteknek

Módszere:

- „bekiabálós”
- „beírós” (válasz nélkül)

Közösségi tervezés

- Az érintetteket a tervezési folyamat legelején, már a problémák azonosításánál, az igények feltárásánál bevonjuk

Módszere:

- tudatosan felépített tervezési folyamat
- változatos közösségi tervezési technikák
- folyamatos visszacsatolás

Döntéshozók, szakemberek, „*laikus lakosság*”

Mindenki „szakértő” valamiben

Pl.:

- a polgármester a település vezetésében
- a jegyző az érvényes jogszabályokban
- a mérnök a műszaki kérdésekben
- *a lakosság a saját életében, igényeiben*

Mindenkinek a megfelelő kérdést...

Polgármester / döntéshozó

Mire van
lehetősége a
településnek?
Mennyi pénz jut
erre?

Jegyző

Mit írnak elő a
jogszabályok,
szabályozások?

Mérnök

Milyen műszaki
lehetőségek
vannak?
Mi mennyibe
kerül?

Lakosság

A fejlesztés
tárgyát illetően
hogyan élnek
most, mit
szeretnek, mit
nem szeretnek,
hogyan
szeretnének
élni a jövőben?

Miért jó ez mindenkinek? (1)

Döntéshozónak, polgármesternek, projektgazdának:

- az valósul meg, amire igény van
- a bevont érintettek magukénak érzik, támogatják
- és vigyáznak rá (így pl. kisebb fenntartási költség)
- a bevontak érzik, hogy partnerként tekintették őket, elégedettek lesznek a vezetéssel
- kevesebb vagy egyáltalán nem létező konfliktus, ellenérzés, utólagos támadás

Miért jó ez mindenkinek? (2)

Az érintetteknek:

- a fejlesztés a lehetőségekhez mérten a legjobban meg fog felelni az igényeiknek
- közülük van a fejlesztéshez, érzik, hogy részt vettek a létrehozásában
- megismerkednek másokkal, közösségi élményt kapnak
- „szerepük”, fontosságuk” van a saját közösségükben

Miért jó ez mindenkinek? (3)

A közösségnek (hosszútávon):

- **nő a közösség összetartozása, helyi kötődése, fejlődik az identitása**
- **kialakul egy kapcsolati háló, ami más ügyekben is segítséget jelent az egyéneknek**
- **aktivizálódik a közösség, más „fejlesztési” ügyeket is előmozdithatnak**

A „tervezés” paradigmája

„Külső” kontra „belső” tervezés

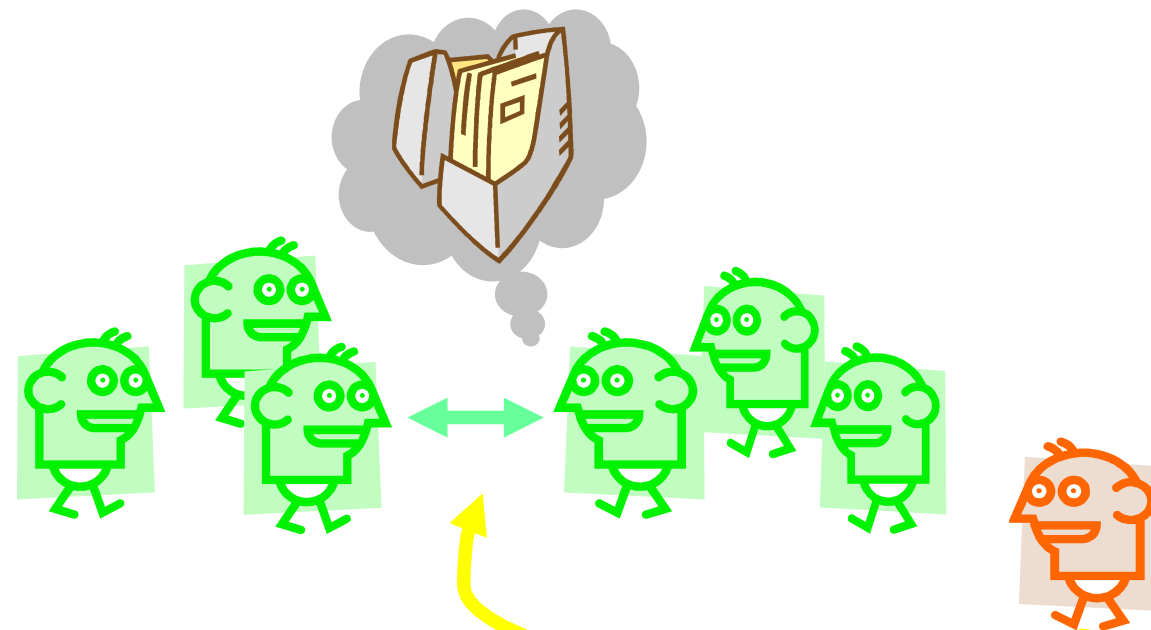
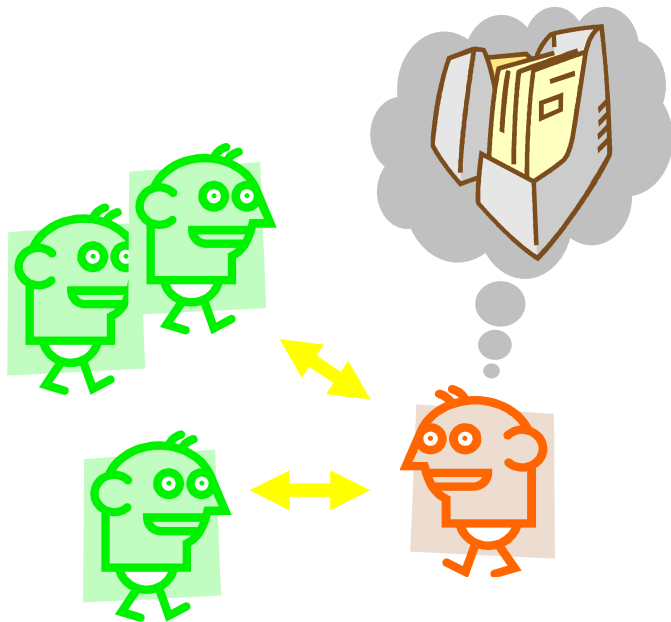

Külső tervező

- Az összegyűjtött információ a tervező kezében van
- A terv a tervező fejében jön létre
- Az érintettek egymástól elszigetelten kerülnek kapcsolatba a tervvel

Közösségi tervezés

- Az összegyűjtött információ a közösség kezében marad
- A terv az érintettek fejében jön létre
- Az érintettek kapcsolatba kerülnek egymással, általában egyetértésre jutnak

Más megközelítés...

A részvétel szintjei: *a részvételi lépcső*

A részvétel különböző fokait lehet megkülönböztetni

(A Pretty által meghatározott részvételi lépcsőből adaptálva):

6. Önálló kezdeményezés
5. Interaktív részvétel (partnerség)
4. Funkcionális részvétel (delegáció)
3. Részvétel konzultáción keresztül
2. Részvétel információszolgáltatáson keresztül
1. Passzív részvétel

Nem minden fejlesztési tevékenységhez a legmagasabb szintű részvétel az optimális!

Pl. autópálya-építés: a kormánynak képviselnie kell a szélesebb közönség érdekeit is, és néha ezek az érdekek nem vágnak egybe a térségi, illetve helyi érintettek (csoportjainak) érdekeivel.

→ mindig ki kell választani az optimális részvételi szintet!

A közösségi tervezés jellemzői (I)

- kommunikációs teret hoz létre: *a közösségi tervezés a különböző egyéni és kollektív érintettek szükségleteinek feltárását célozza és ehhez teremti meg a párbeszéd lehetőségét;*
- közös, folyamatos tanulás: *a folyamatosan beérkező és felhalmozódó tapasztalatok állandó összegzése és a folyamat további szakaszában ezek hasznosítása*
- szisztematikus és módszertanilag előkészített folyamat: *fontos a tervezési folyamat részletes megtervezése annak érdekében, hogy a problémákat a **legszélesebb kontextusban** tudjuk majd vizsgálni az érintettek **legszélesebb rétegeinek** bevonásával és hogy az mindenki számára **átlátható** legyen;*

A közösségi tervezés jellemzői (II)

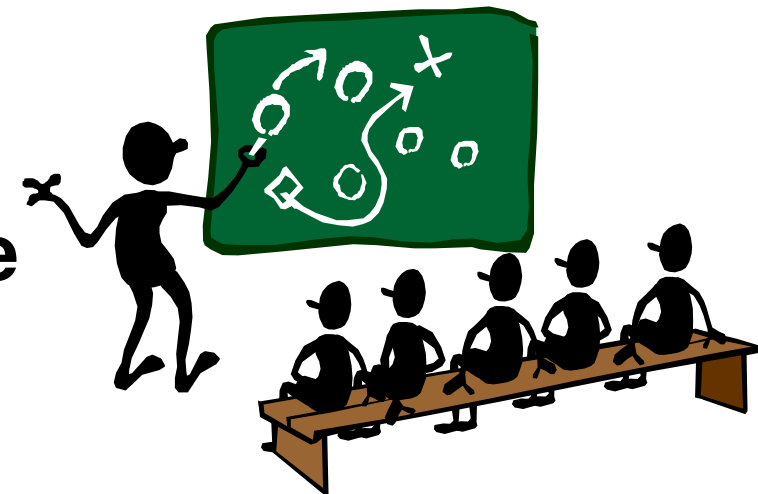
- **helyzet-függő**: az egyedi társadalmi/fizikai körülmények feltárása szükségszerűen az **adott helyzetnek leginkább megfelelő** eszközök használatát jelenti.
- **a facilitátorok kulcsfontosságú szerepe**: a különböző vélemények, nézőpontok feltárása gyakran a térségben **megszokott kommunikációs formák megbontásának** kihívásával jár, ami érzékeny facilitátori munkát kíván; ezt gyakran, főleg a folyamat kezdetén egy **kívülről jövő** személy tudja hatékonyan végezni, de később egyre nagyobb szerepet kapnak ebben helyi érdekelt személyek;

Közösségi tervezési *technikák*

- A közös gondolkodás, tervezés elősegítése érdekében kifejlesztett olyan specifikus és praktikus **módszertanok**, amelyek valamilyen „**játékszabály**” és általában különböző **eszközök** (tábla, rajzpapír, öntapadós cetlik stb.) felhasználásával biztosítják, hogy **minden résztvevő** véleménye bekerüljön egy **jól látható** közös, konszenzusos álláspontba, eredménybe.

Tervezési *technikák* használatának fontossága

- **HATÉKONY**

A megbeszéléseken **konkrét és gyors eredményekhez vezet**, így a résztvevőket motiválja a **sikerélmény**.

- **CÉLRAVEZETŐ**

A gyakran szétfolyó, irányíthatatlanná váló megbeszéléseket **strukturálja** → kijelöli az elvégzendő *feladatokat*, megadja az ehhez vezető *lépéseket*, *időkorlátot* szab.

- **DEMOKRATIKUS**

Biztosítja, hogy minden érintett egyenlő mértékben részt vegyen, **minden vélemény, álláspont** megjelenjen.

Tervezési *technikák* általános jellemzői

1. **Önálló gondolkodással indít**
2. **Mindenkit egyenlő mértékben bevon**
3. **Vizuális – rögtön látszik minden eredmény**

A közösségi tervezés (és cselekvés) minimális feltételei

- erős motiváltság
- meghatározott, elérhető célok, átlátható folyamat (sikerélmény)
- elegendő mennyiségű erőforrások (idő, pénz) rendelkezésre állása
- tervezői készségek, erős vezető személyiségek (facilitátor, folyamatsegítő) jelenléte – akár külső vagy belső
- a folyamatot kézben tartó szervezeti háttér (ált. civilek)

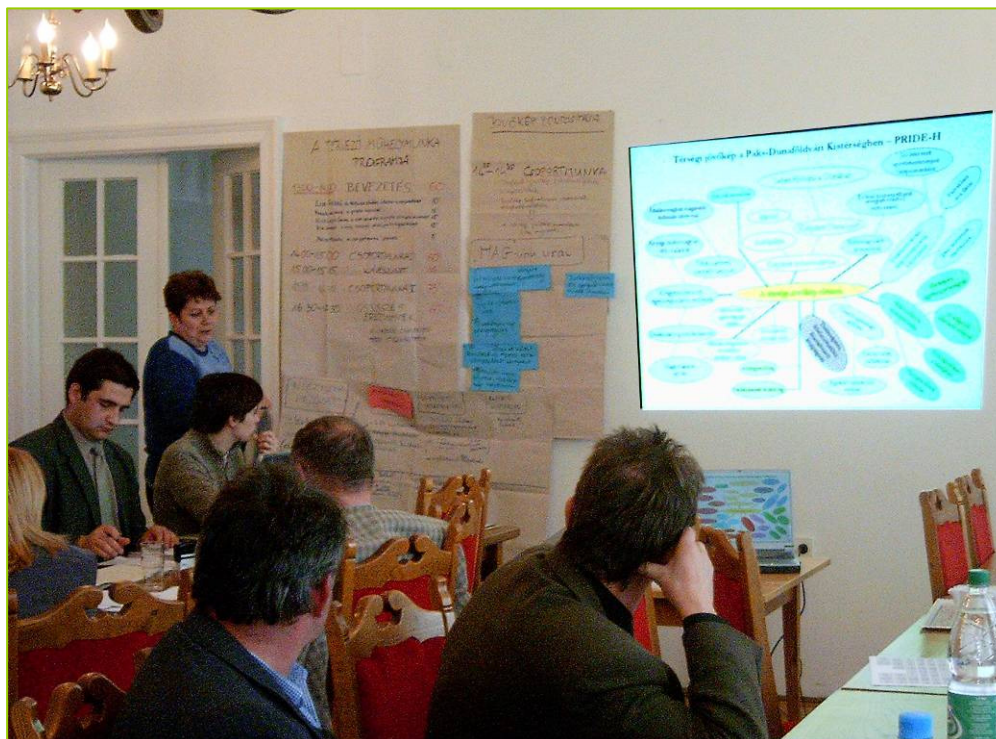
A közösségi tervezés tipikus felhasználási területei

- (komplex) fejlesztési koncepciók, programok (településfejlesztés, területfejlesztés, vidékfejlesztés)
- LEADER
- (kistérségi) kulturális együttműködési stratégia
- turizmusfejlesztési stratégia, program
- érdekvédelem, civil akciók, érdekérvényesítés
- konfliktuskezelés
- önfejlesztés
- települési tervek társadalmasítása

• ...

Köszönöm a figyelmet!

msain@vati.hu

